

чоловічим, тобто лицарським статусом" має бути активним і дієвим – бути здатним захистити і "даму серця", і свою батьківщину від зазіхань супротивника. І чи не тим фактом, що в загальній масі українських чоловіків забагато "анабіотичних чоловіків-українців" можна пояснити неспроможність українського народу протягом тривалого часу своєї історії збудувати свою незалежну державу?

Н. Григоріїв відзначає миролюбність, як особливу рису українців: "Протягом всієї історії вони ніколи ні на кого не нападали, щоб від нього щось відібрати. Навіть на оборону своїх маєтків виступали тільки після тяжких насильств над ними; після того, як не вистачало їх величезної надлюдської терпеливості" [Григоріїв Н.Я. Українська національна вдача. - Вінніпег, Манітоба, 1941, - С. 40]. Нагадаймо, що ратна справа – уділ чоловіків, а тому згадувана піктограма, що позначала поняття "мир" зображувала жінку, а не чоловіка під дахом. Чоловіку радше личить меч чи лук у руці.

Не слід думати, що перехід до патріархату винищив "під корінь" матриархальну культуру, навіть якщо взяти до увагу культуру українську, то не так вже й просто визначити, чого в ній більше – "матріархату в патріархаті" чи ж "патріархату в матріархаті". Начала аніма і анімус мусять неодмінно співіснувати в культурі і бутті нації, але, зрозуміло, їх співвідношення може істотно варіювати. Ось чому так важливо "виправити імена жінки та чоловіка" в українському суспільстві згідно з їх гендерною функціональністю.

Глєбова Т.В.

ОСВІТА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ (ОСР) ЯК ОБ'ЄКТ ФІЛОСОФСЬКОЇ РЕФЛЕКСІЇ

Стаття присвячена проблемам сучасної освіти. Розглядаються основні напрями освіти для сталого розвитку. Сформульовані проблеми і перспективи розвитку освіти в Україні.

***Ключові слова:** філософія освіти, освіта сталого розвитку, якість освіти, особова орієнтація освіти, гуманізація освіти, екологізація освіти.*

Поняття сталого розвитку в його сучасному значенні було сформульовано у доповіді Міжнародної комісії із навколишнього середовища та розвитку (Комісія Брутланд) у 1987 р.: "Це розвиток, який забезпечує збалансоване вирішення соціально-економічних завдань, а також проблем сприятливого навколишнього середовища та природно-ресурсного потенціалу з метою задоволення потреб сучасного та наступних поколінь людства". Тобто сутність концепції сталого розвитку полягає у необхідності збереження потенціалу (біологічного, ресурсного, економічного тощо) на планеті Земля для наступних генерацій за рахунок значного зменшення антропогенного тиску на природне середовище. Ця концепція була спочатку висунута як реакція світової спільноти на всезростаючу загрозу глобальної екологічної катастрофи. Але з часом вона стала єдиною можливою сприятливою альтернативою для подолання всіх інших глобальних загроз, які повстали перед людством – ресурсної, соціальної, демографічної тощо. Вже на Всесвітній конференції ООН з навколишнього середовища концепція сталого розвитку стала базою, на якій приймалися рішення та документи, й в першу чергу – "Порядок

денний на XXI століття". З того часу концепція сталого розвитку стала основою глобальної політики майже всіх держав в соціальній, екологічній та економічній сферах.

На всесвітньому самміті зі сталого розвитку у 2002 р. було сформульовано 4 принципи досягнення сталого розвитку людства: по-перше, визнання його як проблеми; по-друге, колективна відповідальність та конструктивне партнерство у процесі її розв'язання; по-третє, рішучість у спільних діях; по-четверте, визнання неподільності та єдності людської гідності. З цих принципів випливають 4 основи освіти, які були зафіксовані у відомому звіті "Освіта: необхідна утопія" Комісії з освіти ЮНЕСКО, відомого під назвою "Звіт Делора": Освіта дає навички вчитися: пізнавати, співіснувати, робити та жити". Тобто освіта, згідно із звітом Делора, є навчальним, базовим елементом трансформації суспільства до сталого розвитку за рахунок забезпечення особистості можливістю втілити свої уявлення про суспільство та життя.

Саме така ключова роль освіти зафіксована у головних документах всесвітніх форумів зі сталого розвитку у 1992 та 2002 рр. Так, у главі 36 "Порядку денного на XXI століття" було записано, що "освіта є фундаментом сталого розвитку". У Декларації, прийнятій на Всесвітньому самміті зі сталого розвитку у 2002 році, відображено єдиний підхід лідерів світових держав до освіти як головного інструменту для створення гуманного, рівноправного та уважного до проблем людини суспільства, в якому кожний індивід повинен мати свою людську гідність. Така освіта вважається інструментом, спрямованим на вирішення важливих питань сталого розвитку (боротьба з бідністю, розвиток сільських регіонів, охорона здоров'я, запобігання поширенню СНІДу, рішення екологічних проблем, збалансованого використання відновлюваних та невідновлюваних природних ресурсів, створення гендерно-чутливої системи освіти на всіх рівнях, а також широкого кола питань етичного та правового характеру).

У Резолюції Генеральної Асамблеї ООН щодо "Десятиріччя освіти" та у плані реалізації цілей цього "Десятиріччя" було проголошено, що "загальна грамотність, по суті, здатна сама забезпечити можливості для сталого розвитку, миру та демократії". Таким чином, якісна освіта є необхідною (але не достатньою) умовою забезпечення сталого розвитку суспільства. За допомогою освіти можна прищеплювати цінності, виховувати поведінку та стиль життя, необхідні для забезпечення сталого майбутнього. Освіта має бути початковим елементом трансформації суспільства у напрямку сталого розвитку, який буде забезпечувати потреби людства у можливостях втілювати свої уявлення про такий розвиток у реальність. Вона повинна не тільки давати наукові та технічні знання, а й забезпечувати відповідну мотивацію, пояснювати та здійснювати соціальну підтримку формування навичок та їх використання.

Ключовим завданням освіти у XXI сторіччі є розвиток мислення, орієнтованого на майбутнє.

Відповідно, саме до такого бачення ролі освіти на Всесвітньому самміті в Йоханнесбурзі була прийнята рекомендація Генеральній Асамблеї ООН розглянути питання щодо проголошення "Десятиріччя освіти для сталого розвитку". У грудні 2004 року Генеральна Асамблея ООН одностайно прийняла резолюцію 57/254 "Про Декаду ООН освіти для сталого розвитку, починаючи з 1 січня 2005 року".

Таким чином, універсальний характер ідеї сталого розвитку і відповідні міжнародні угоди привели до появи нового типу освіти – "освіти для сталого розвитку"

(Education for Sustainable Development), або освіта в інтересах сталого розвитку (далі скорочено ОСР). Очевидно, що головна причина появи ОСР – це усвідомлення необхідності змін в освітній парадигмі з метою подальшого сталого розвитку суспільства, економіки та навколишнього середовища.

Як реакція європейської спільноти на рішення Всесвітнього форуму в Йоханнесбурзі та Генеральної Асамблеї ООН та V Конференції "Довкілля для Європи" (Київ, травень 2003 р.) міністри з питань охорони навколишнього середовища країн – членів Європейської економічної комісії (ЄЕК) ООН прийняли Заяву про освіту для сталого розвитку. На виконання цього документу у березні 2005 р. (Вільнюс, Литва) на нараді високого рівня представниками охорони довкілля та освіти була прийнята стратегія освіти для сталого розвитку СЕК ООН і Вільнюські рамки її виконання.

Нормативно-правова база розвитку в Україні освіти в інтересах сталого розвитку (ОСР) спирається перш за все на загальні принципи ЮНЕСКО, сформульовані у 2003р.: загальності та безперервності освіти; міждисциплінарного підходу; взаємодії викладача та учня; навчання за допомогою досвіду та творчості. В основі ОСР лежать загальність навчання, всебічна підтримка державою та суспільством, суміщення навчання з вихованням, інтеграція досягнень усіх галузей знань. Згідно з рекомендаціями ЮНЕСКО, основними компонентами ОСР необхідно вважати: навчання, підготовку та перепідготовку кадрів, напрацювання навичок, формування системи цінностей та виховання, інформування та просвіту населення. При цьому особливу увагу варто приділяти завданням сталого розвитку, тобто: розумінню поняття сталості в соціальному, економічному та екологічному вимірах; поліпшенню якості життя, зниженню ризиків.

Державні органи та неурядові організації, політики, науковці, практики-освітняки повинні виходити з таких головних принципів ОСР: єдність загальної, професійної, екологічної, економічної та соціальної освіти; спадкоємність програм різних рівнів ("вертикальні зв'язки"); взаємозв'язок з іншими програмами одного і різного рівнів ("горизонтальні зв'язки"); адаптивність; врахування місцевих особливостей; різноманітність форм та методів; зв'язок із практичною діяльністю.

Відповідно до викладеного розуміння ОСР як складової національної системи освіти, згідно із "Законом про освіту", включають наступні рівні: дошкільну, загальну середню, позашкільну, професійно-технічну, вищу, післядипломну освіту та самоосвіту.

Головною метою вдосконалення системи освіти є створення механізму стабільного її розвитку, забезпечення відповідності швидкозмінним вимогам XXI століття, соціальним і економічним потребам розвитку країни, запитам особистості, суспільства, держави. Для досягнення цієї мети необхідно розв'язати такі пріоритетні завдання: створити умови для особистісного розвитку і творчої самореалізації кожного громадянина України; забезпечити рівні можливості для здобуття повноцінної освіти, розвивати систему неперервної освіти впродовж всього життя людини; постійно оновлювати зміст освіти відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних досягнень; сформувати ефективні механізми залучення і використання ресурсів держави на потреби освіти; підвищити професіоналізм та соціальний статус педагогічних працівників, надати належну суспільну і державну підтримку їх праці; інтегрувати освіту і науку, розробити і впровадити нові педагогічні

технології, інформатизувати освіту; розвинути ринок освітніх послуг та індустрії навчальних засобів і обладнання;

Універсалізувати українську освіту й інтегрувати її до європейського і світового простору.

У Державній програмі розвитку освіти в Україні на 2005-2010 роки визначені наступні основні пріоритети освіти: європейський рівень якості й доступності; духовні орієнтири; демократизація; підвищення соціального статусу педагогіки; розвиток суспільства на основі нових знань.

Що означає досягнення європейського рівня якості і доступності освіти? Якість освіти є національним пріоритетом і передумовою для національної безпеки країни, виконання міжнародних норм і національного законодавства щодо реалізації конституційних прав громадян України на здобуття конкурентоспроможної освіти. Забезпеченню якості освіти підпорядковуються матеріальні, фінансові, кадрові й наукові ресурси суспільства і держави, адресна підтримка кращих учнів та студентів. Держава разом із суспільством здійснює перманентний моніторинг якості освіти, забезпечує його прозорість, контроль.

Світове співтовариство увійшло в третє тисячоліття в умовах кардинальних зрушень, які охопили всі грані людської діяльності. Цілком природно, що й Україна, як невід'ємна складова світової спільноти, зазнає відповідних змін і новацій під час переходу людства від індустріальної до інформаційної цивілізації. Ми стаємо свідками створення глобального світового порядку, в умовах якого інформація, наука й освіта задають зростаючі темпи і ритм саморозгортання та сталість функціонування нового типу соціальних відносин [1, 117]. Глобальна комунікація – супутникове телебачення та Інтернет - кардинально змінює зміст географічних понять у контексті адміністративно-територіального устрою та міждержавних кордонів. Загалом науково-технічний прогрес, зокрема в галузі комунікацій, сприяє зростанню глобалізації, взаємозалежності світу, створює підґрунтя для формування єдиної світової системи економічних, політичних та соціокультурних зв'язків. Останнім часом ці процеси інтенсифікувалися внаслідок бурхливого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Глобалізація є найважливішою тенденцією сучасного світу, а її основу становить інтеграція інформаційних систем в єдину світову систему. Інформаційна глобалізація "необхідна для формування єдиної світової економічної, соціальної і духовної сфери глобального суспільства [2, 19]".

З середини ХХ століття наука стає провідним чинником у системі продуктивних сил, визначає темпи розвитку не тільки матеріального, але й духовного виробництва, диктує характер його технічних, технологічних, організаційних та структурних змін. Виникає нова економіка – економіка знань. Вона створює, поширює і використовує знання для забезпечення свого зростання і конкурентоспроможності, застосування знання в різноманітній формі у вигляді високотехнологічної продукції, висококваліфікованих послуг, наукової продукції та освіти. Це – "економіка, в якій знання збагатять усі галузі, всі сектори і всіх учасників економічних процесів" [3, 52].

Розглядаючи проблеми функціонування освітньої сфери глобального суспільства, варто насамперед визначитися з поняттям "освіта". На думку В.М. Бобика, під освітою

треба розуміти сукупність загальнолюдських та професійних знань, технологій їх використання в суспільній практиці з метою гармонізації суспільних відносин і якнайповнішого задоволення глобальних, національних, групових та індивідуальних потреб. Відтак систему освіти глобального суспільства можна розглядати як інтегральну сукупність освітніх структур, відносин, діяльності та свідомості, що забезпечує відтворення і розвиток інтелектуального потенціалу планетарного суспільства.

В епоху глобалізації ринку передова освіта і кваліфікація стають головними складовими економічного успіху. Міра розвитку робочої сили визначається рівнем і якістю інтелектуальних і матеріальних інвестицій у людей, у людські ресурси, в підвищення кваліфікації на робочих місцях. Актуальність демократизації сучасної освіти і професійного навчання загострюють "такі чинники: світова модернізація інженерних кваліфікацій і посилення конкуренції в управлінні; очікуване скорочення притоку молодих інженерів і недоліки промислового навчання; прискорення технологічних змін і науково-технічного прогресу, старіння досвіду й знань" [4, 387].

В умовах демократизації освіти потребує додаткової уваги специфіка соціальних спонук до навчання. Йдеться, з одного боку, про те, "наскільки поведінка, орієнтована на найближче оточення, виявляється складовою пізнавальної активності в цілому, а з іншого – про важливість академічних занять для тих, хто орієнтується на найближче оточення" [5, 141]. Навчальна поведінка зумовлюється найрізноманітнішими соціальними стосунками. Глобалізація загострює конкуренцію, зокрема, і в сфері вищої освіти. Тому сутністю освіти "як родової функції є формування готовності індивіда до діяльності, підготовка особистості до діяльності, адаптації до ринкових умов, змістом яких є вільне, конкурентоспроможне змагання людських талантів" [6, 17].

Після об'єднання країн Європи в Європейський Союз провідні вузи Європи, враховуючи стан європейської освіти на світовому ринку освітніх послуг, де лідером є США, прийняли Болонську декларацію, метою якої є підвищення конкурентоспроможності європейської освіти. Учасники Болонського процесу визнають, що як європейська система вищої освіти, так і європейська система наукових досліджень є основними гарантами інтелектуального потенціалу суспільства нині й на майбутнє. Це означає, що наука має стати складовою освіти, – невід'ємною частиною так званої "Європи знань", про яку йдеться в документах, що супроводжують Болонський процес.

19 вересня 2003 р. було визначено термін для впровадження двох циклів освіти у країнах – учасниках Болонського процесу 2005 р. Цим зумовлено те, що Україна активно включилася в роботу з адаптації зазначених вимог у національну освітню систему. Зусиллями МОН України розроблено проєкт Програми з підготовки та проведення педагогічного експерименту щодо впровадження кредитно-модульної системи (ECTS) організації навчального процесу у ВНЗ III-IV рівнів акредитації. Експеримент, що розпочався в середині 2003 р., розрахований на шість років, тобто до 1 вересня 2009 р. Серед його пріоритетів – побудова європейського простору вищої освіти як передумови розвитку мобільності громадян з можливістю їх працевлаштування та підвищення визначальної ролі університетів у розвитку національних та європейських культурних цінностей. З огляду на це, такі традиційні для Європи вищі заклади освіти, як університети, розглядаються як носії національної та європейської свідомості. 19 травня

2005 р. конференція міністрів освіти європейських країн, що зібралися в норвезькому місті Берген, прийняла рішення про приєднання України до європейського освітнього простору, до Болонської декларації.

Входження в Болонський процес потребує радикальної модернізації змісту вищої освіти. Її лейтмотивом мають стати ліквідація застарілих міфів, своєрідної ідеологізації освіти, притаманної тоталітарному суспільству, вилучення дріб'язкового матеріалу й наближення до реального історичного процесу, сучасних соціокультурних реалій і прогнозованого майбутнього [8,40].

Сучасна освіта повинна стати "експериментальним майданчиком" для пошуку нових педагогічних технологій, новітніх освітянських парадигм і технологій, гуманізації і гуманітаризації освіти, в центрі яких – особистість. Останні десять років освітня система України, підсистеми якої визначаються довузівською освітою, вищою освітою і післявузівською освітою, перебувають у постійному реформуванні. Інноваційний процес у сфері реформування освіти має бути спрямований на досягнення соціального ефекту і якісних змін відносин у сфері освітнього простору.

За складних і суперечливих умов переходу України до демократії, коли суспільна атмосфера просякнута соціальними, політичними, етнічними, релігійними, клановими й міжособистісними суперечностями, примітною ознакою є зіткнення протилежних цілей, інтересів, думок, пропозицій і поглядів. Особливо гострою стає проблема виховання громадян на засадах толерантності щодо політичної, соціальної, етнічної, релігійної, вікової "інакшості", негативного ставлення до несправедливості, приниження, насильства тощо. Адже й найдемократичніша держава ставить чіткі рамки прав і свобод людини, захищаючи суспільство від свавілля асоціальних елементів, порушень закону і норм моралі. Освіта постає вкрай важливим і дійовим важелем як радикального інтелектуального повороту в бік демократії та інститутів громадянського суспільства, так і формування у молоді негативного ставлення щодо її провокування до недемократичних способів вирішення проблем.

Здобуваючи освіту, юнацтво має усвідомлювати, завдяки їй, що громадянське суспільство й демократія – це не лише свобода, але й помножена на свободу відповідальність. Становлення політичної і правової культури має своєю передумовою освоєння цінностей національної освіти та культури, формування відповідної громадянської позиції. Саме через освіту йде цілеспрямований процес соціалізації індивіда, його становлення особистістю, громадянином. Освіта має утверджувати не тільки національну, але й європейську громадянськість, бути відкритою для взаємозбагачення культур, культивуючи діалог між ними. Українська культура та освіта збагатилися в процесі культурогенезу цінностями інших культур. Зберігаючи національний дух, національну ментальність з її доміантою емоційно-духовної сфери над раціональною, вони відкриті для придбань на шляху особи до національної і європейської громадянськості [9, 11].

Отже, концепція освіти для сталого розвитку в багатьох аспектах ще детально не розроблена, але вже зараз можна казати, що ООН, поряд із професійними екологічними, економічними та іншими відділами освіти, передбачає перехід до такої економічно та соціальноорієнтованої моделі навчання, в основі якої мають бути широкі міждисциплінарні знання, котрі базуються на комплексному підході до розвитку

суспільства, економіки, навколишнього природного середовища. В основі ОСП лежать завдання, сформульовані у "Порядку денному на XXI століття": забезпечити просвіту з питань розвитку та збереження навколишнього середовища для громадян усіх вікових категорій; включити концепції розвитку та збереження навколишнього середовища в усі навчальні програми з аналізом детермінування завдань на майбутнє, які стоять перед урядовими організаціями, освітянами, всіма ланками неформальної освіти, неурядовими організаціями, а також висвітлити перешкоди, які об'єктивно та суб'єктивно гальмують ці процеси.

Програма дій ООН "Сталий розвиток" прийнята в 1992 р. як довгострокова програма розв'язання комплексу глобальних проблем людства. Вона призначена для посилення відповідальності сучасної генерації людства перед своїми нащадками за економічні, екологічні, соціальні наслідки глобалізації соціально-економічних процесів. На жаль, система освіти, яка існує в світі, розрахована лише на виклики сьогодення, в той час, як вона повинна дати учням і студентам методи розв'язання задач, що виникнуть у майбутньому, тобто носити "випереджувачий характер". За світовими критеріями якості освіти, мабуть, лише США створили таку систему освіти, яка найбільш відповідає концепції сталості та вимогам випереджуваності. Європа теж намагається адекватно відреагувати на виклики сучасності у сфері освіти: прийнята у 1999 р. Болонська декларація поставила за мету трансформувати освіту в європейських країнах таким чином, щоб урешті-решт випускники її навчальних закладів були конкурентоспроможними на світовому ринку праці, могли на високому професійному рівні самостійно розв'язувати складні фахові проблеми, підтримували на протязі всього життя високий рівень власної компетентності, здібності до творчої праці.

Окрім спрямованості на "випереджувачі знання", система сучасної освіти за своїм змістом повинна включати комплекс знань з основ економіки, екології та суспільствознавства відповідно до економічної, екологічної та соціальної складових сталого розвитку. Тобто освіта повинна бути якісною, безплатною, відкритою для всіх соціально-класових верств населення. Щоб відповідати вимогам концепції сталості, сучасна освіта повинна навчити молодь технологіям самонавчання, методам здобування необхідних знань як на рідній мові, так і на кількох найбільш розповсюджених у світі мовах. З одного боку, освіта повинна бути динамічною, адекватною до викликів сучасності, а з іншого боку, вона повинна бути стабільною, усталеною.

Література:

1. *Ковальчук В. Ю.* Менеджмент та самоорганізаційні процеси в світі: Вітчизняні реалії // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – Запоріжжя. - Випуск № 19.
2. *Бобик В. М.* Освіта в глобальному суспільстві: проблеми і перспективи // Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти. – К., 2004.
3. *Бобылев С. Н.* Развитие человеческого потенциала в России // Вестн. Моск. ун-та. - Сер. 6. Экономика. – 2005. – № 1.
4. *Михайлов О.В.* Основы мировой конкурентоспособности. - М., 1999.
5. *Москвичов С.* Соціальна мотивація: проблеми та розв'язання // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2004. – № 2.

6. *Пожуєв В.І.* Вища освіта як фактор інноваційного розвитку суспільства та інтеграції України в Європейське співтовариство // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – Запоріжжя, 2004. – Вип. № 19.
7. Вища освіта України і Болонський процес: навчальний посібник. – Тернопіль, 2004.
8. *Бабкіна О.В.* Комунікативні стратегії в умовах транснаціональних проблем вищої освіти // Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти. – К., 2004.
9. *Огнев'юк В.О.* Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку (світоглядно–методологічний аспект). Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук. – К., 2003.
10. Програма дій "Порядок денний на XXI століття" / Переклад з англ.: ВГО "Україна. Порядок денний на XXI століття". – К.: Інтелсфера, 2000. – 402 с.

Самарський А. Ю.

ПРИГОЖИНСЬКА ПАРАДИГМА ТА ЇЇ РОЛЬ В РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКИ

Стаття містить основні положення парадигми нелінійного мислення та взаємозв'язок їх становлення. Вклад Пригожина в осмислення нерівноважних процесів зіграв визначну роль в руйнуванні детерміністичних стереотипів класичної методології науки. Всесвіту. Освітлюються перспективи науки при використанні нелінійного мислення в своїй методології.

Ключові слова: нелінійне мислення, дисипативні системи, нерівноважність, еволюційна парадигма.

В методології науки XXI ст. та філософському світі стала актуальною проблема переходу до нелінійного способу мислення. Це всебічно обумовлено необхідністю зміни світогляду в науці. Детерміністичний світ епохи модерну не відповідає сучасним вимогам, що кинуті суспільству наявним станом цивілізації. Завдяки новим науковим відкриттям виявилось, що всесвіт складається з відкритих нелінійних дисипативних систем. Отже все, включаючи людство та його надбання, слід розглядати як нелінійні дисипативні системи, що самоорганізуються. Для того, щоб опанувати розвиток технологій, старого детерміністичного мислення виявилось замало. Задача методолога науки – усвідомлення породженого практикою нелінійного мислення для значення в методології фундаментальної науки. Концепція нелінійного мислення нерозривно пов'язана з діяльністю школи відомого вченого і філософа І. Р. Пригожина, який відрефлектував основні положення парадигми нелінійного мислення. Отже, без детального вивчення та аналізу становлення парадигми Пригожина не можливо зрозуміти для чого потрібне нелінійне мислення в науці.

В чому головні особливості пригожинської парадигми та яка її роль в розвитку сучасної методології науки? Для відповіді необхідно розглянути як, за яких обставин та відповідаючи на які потреби виникла ця парадигма.

В сучасній методології науки існують нарівні три парадигми: ньютонівська, ейнштейнівська та пригожинська. Перша парадигма, що інакше називається методологією класичної науки, бере свій початок від Ньютона та Декарта. Час зародження методології класичної науки співпав зі ствердженням науки взагалі, як